

3.1 Kerngegevens 2016

	Begroting 2016	Rekening 2016	Rekening 2015
A. Sociale structuur			
Aantal inwoners* per 31 december	18,799	19,045	19,414
Waarvan			
- van 0 - 3 jaar	842 4.5%	822 4.3%	839 4.3%
- van 4 - 16 jaar	2,907 15.5%	3,005 15.8%	2,977 15.3%
- van 17 - 64 jaar	13,010 69.2%	12,944 68.0%	13,401 69.0%
- van 65 jaar en ouder	2,040 10.9%	2,274 11.9%	2,197 11.3%
Personeel Openbaar Lichaam			
- Huidig personeel	344	344	350
- Voormalig personeel	230	230	235
B. Fysieke structuur			
Oppervlakte	288 km ²	288 km ²	288 km ²
Oppervlakte Klein Bonaire	7 km ²	7 km ²	7 km ²
Lengte wegen	449.3 km	449.3 km	449.3 km
Aantal woningen (geschat)			
Waarvan volkswoningen	493	493	493
c. Financiële structuur - totaal	Bedragen in usd	Bedragen in usd	Bedragen in usd
Uitgaven Gewone Dienst***	46,540,202	51,114,790	64,394,386
Opbrengst belastingen	7,774,000	7,851,191	8,722,266
Overige inkomsten***	11,918,682	18,178,581	31,886,498
Vrije uitkering	26,847,520	27,328,120	27,328,120
Voordelig saldo Gewone Dienst	0	2,243,102	3,542,499
Boekwaarde geactiveerde kapitaaluitgaven**	26,897,255	27,144,328	22,257,270
Eigen vermogen	28,042,521	28,065,564	26,725,504
D. Financiële structuur - per inwoner	Bedragen in \$	Bedragen in \$	Bedragen in \$
Uitgaven Gewone Dienst	2,476	2,684	3,317
Opbrengst belastingen	414	412	449
Overige opbrengsten	634	955	1,642
Voordelig saldo Gewone Dienst	0	118	182
Boekwaarde geactiveerde kapitaaluitgaven	1,431	1,425	1,146
Eigen vermogen	1,492	1,474	1,377

*Aantal inwoners 2016 (rekening 2016) is gebaseerd op de stand per febr 2017.

** Bedragen zijn exclusief Activa in bestelling

*** Bedragen in 2015 zijn inclusief Bijzondere Uitkeringen

3.2 Balans per 31 december 2016

ACTIVA		Ultimo 2016	Ultimo 2015
	Vaste activa	46,560,669	48,117,606
1	Materiële vaste activa	39,800,333	41,357,270
	Gronden en terreinen	932,813	932,813
	Woonruimten en bedrijfsgebouwen	916,884	1,024,714
	Huisvesting Scholen	6,175,300	0
	Vervoermiddelen	870,763	1,012,313
	Automatiseringsmiddelen	1,083,537	1,118,570
	Sportaccommodaties	3,570,626	3,862,181
	Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	13,299,439	14,064,389
	Overige duurzame bedrijfsmiddelen	294,966	242,290
	Activa in bestelling	12,656,005	19,100,000
3	Financiële vaste activa	6,760,336	6,760,336
	Deelnemingen	6,251,397	6,251,397
	Leningen aan deelnemingen	508,939	508,939
	Vlottende activa	19,243,876	17,301,341
5	Voorraden	124,114	99,453
7	Vorderingen	7,090,597	8,283,457
	Overige vorderingen	7,090,597	8,283,457
9	Liquide middelen	12,029,165	8,918,431
	TOTAAL	65,804,545	65,418,947

3.2 Balans per 31 december 2016

PASSIVA		Ultimo 2016	Ultimo 2015
	Vaste passiva	42,993,066	42,904,130
2	Eigen vermogen	28,065,564	26,725,504
	Algemene reserve	25,480,403	23,087,904
	Bestemmingsreserve	342,059	95,101
	Rekeningresultaat	2,243,102	3,542,499
4	Voorzieningen	1,377,218	1,448,748
	Voorziening pensioen gezagdragers	1,377,218	1,448,748
6	Vaste schulden	13,550,284	14,729,878
	Vaste schulden met een looptijd langer dan twee jaar aan andere publiekrechtelijke lichamen	13,068,422	14,262,678
	Lening masterplan onderwijshuisvesting	13,068,422	14,073,685
	Terug te betalen doelsaldo	0	188,993
	Overige vaste schulden	481,862	467,200
	Waarborgsommen	481,862	467,200
8	Flottende passiva	22,811,479	22,514,817
	Schulden op korte termijn	22,811,479	22,514,817
	Schulden met een looptijd korter dan twee jaar aan andere publiekrechtelijke lichamen	7,310,741	7,310,741
	Overige kortlopende schulden	8,396,214	7,154,353
	Overlopende passiva	7,104,524	8,049,723
	TOTAAL	65,804,545	65,418,947

3.3 Rekening baten en lasten

Lasten

Nr.	Hoofdfunctie / functie	Werkelijke lasten van het dienstjaar 2015	Geraamde lasten primitieve begroting 2016	Geraamde lasten na wijsiging in dienstjaar 2016	Werkelijke lasten van het dienstjaar 2016
0	Algemeen bestuur	15,465,642	15,179,340	17,752,129	15,601,902
001	Bestuursorganen	2,064,482	1,969,047	2,134,749	1,836,743
002	Bestuursapparaat	11,209,632	11,107,724	13,157,573	11,784,251
003	Burgerzaken	1,021,121	852,275	1,136,839	899,941
020	Eigend. niet voor de openb. dienst bestemd	1,170,407	1,250,294	1,322,968	1,080,967
1	Openbare orde en veiligheid	1,092,382	1,031,690	1,418,445	1,155,769
130	Rampenbestrijding	55,117	1,500	311,000	107,304
140	Overige beschermende maatregelen	1,037,265	1,030,190	1,107,445	1,048,465
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	3,897,538	3,637,339	4,940,363	4,906,247
200	Algemeen beheer DROB	0	0	0	0
210	Wegen, straten en pleinen	2,754,810	2,425,217	3,294,820	3,391,600
211	Verkeersmaatregelen te land	101,249	103,039	107,519	96,755
222	Verkeersmaatregelen te water	1,041,479	1,109,083	1,538,024	1,417,892
3	Economische zaken	2,420,015	2,616,802	2,800,498	2,196,794
300	Dienst economische zaken	764,543	819,419	861,107	816,434
310	Handel en industrie	838,319	959,411	965,111	519,664
341	Overige agrarische zaken, jacht en visserij	817,153	837,972	974,280	860,696
4	Onderwijs	2,483,799	2,373,965	2,509,927	2,701,038
400	Algemeen beheer onderwijs	835,432	920,424	888,486	800,090
410	Openbaar voorbereidend onderwijs	0	0	0	0
411	Bijzonder voorbereidend onderwijs	0	0	0	0
430	Openbaar buitengewoon onderwijs	0	0	0	0
460	Voortgezet onderwijs	0	0	0	0
461	Bijzondere scholengemeenschappen	0	0	0	0
480	Gemeenschap. uitg./inkom. onderwijs	989,066	794,240	962,140	1,241,647
482	Volwasseneneducatie	659,301	659,301	659,301	659,301
5	Cultuur en recreatie	5,016,388	4,987,967	5,834,306	5,448,992
510	Openbaar bibliotheekwerk	415,235	381,271	444,794	406,886
530	Sport	1,869,742	1,685,884	2,109,631	1,996,007
540	Kunst	769,091	901,344	950,413	897,777
541	Oudheidkunde / musea	2,946	7,490	17,490	12,182
560	Maatsch.leefbaarheid en openluchtrecre.	1,959,374	2,011,978	2,311,978	2,136,140
6	Sociale voorzieningen en maatschappelijk werk	5,679,525	5,257,670	8,637,478	6,794,366
600	Alg. beheer soc.voorz. en maatsch.dienstv.	1,495,485	1,272,864	1,538,572	1,303,220
610	Onderstandverlening	0	0	0	0
611	Werkgelegenheid	298,677	100,000	985,000	743,474
620	Maatschappelijke begeleiding en advies	0	0	0	0
630	Sociaal-cultureel werk / jeugd- en jong.werk	3,108,004	3,128,742	4,789,942	3,353,280
640	Bejaardenzorg	253,917	254,564	353,164	330,195
650	Kinderopvang	510,035	462,000	931,300	1,022,640
651	Dagopvang gehandicapten	13,407	39,500	39,500	41,557

Nr.	Hoofdfunctie / functie	Werkelijke lasten van het dienstjaar 2015	Geraamde lasten primitieve begroting 2016	Geraamde lasten na wijsiging in dienstjaar 2016	Werkelijke lasten van het dienstjaar 2016
7	Volksgezondheid	11,174,551	5,541,286	9,675,060	7,356,165
700	Algemeen beheer volksgezondheid	893,076	1,139,852	1,645,460	975,539
710	Preventieve en curatieve gezondheidszorg	94,856	276,900	324,400	207,765
720	Slachthuizen	9,816	10,000	10,000	7,744
721	Reiniging	2,673,047	2,647,000	2,647,000	2,752,413
722	Riolering en waterzuivering	962,941	0	2,845,600	1,990,912
723	Milieu en natuurbeheer	2,511,209	910,807	1,299,507	858,426
725	Overige openbare hygiëne	4,029,606	556,727	903,093	563,366
730	Overige volksgezondheid	0	0	0	0
8	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	729,843	733,348	933,348	917,439
810	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	0	0	0	0
822	Overige volkshuisvesting	729,843	733,348	933,348	917,439
9	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	9,912,631	5,180,795	4,798,548	4,036,076
910	Storting in reserves en voorzieningen	0	0	651,000	0
911	Geldleningen	0	0	0	0
913	Dividenden	0	0	0	34,110
920	Belastingen	17,990	0	0	189,947
921	Algemene uitkeringen	0	0	0	0
922	Algemene uitgaven / inkomsten	6,352,143	5,180,795	3,744,276	3,812,019
990	Saldi van kostenplaatsen	0	0	137,272	0
992	Saldo gewone dienst	3,542,498	0	266,000	0
	Totaal	57,872,314	46,540,202	59,300,102	51,114,788

Totaal baten	57,872,316	46,540,202	59,300,102	53,357,892
Resultaat	(3,542,499)	0	0	(2,243,102)

Baten

3.3 Rekening baten en lasten

Nr.	Hoofdfunctie / functie	Werkelijke baten van het dienstjaar 2015	Geraamde baten primitieve begroting 2016	Geraamde baten na wijziging in dienstjaar 2016	Werkelijke baten van het dienstjaar 2016
0	Algemeen bestuur	4,579,892	3,078,262	4,143,682	4,293,982
001	Bestuursorganen	80,157	35,190	51,082	117,009
002	Bestuursapparaat	801,010	473,672	1,217,500	728,732
003	Burgerzaken	486,409	373,500	679,200	463,643
020	Eigend. niet voor de openb. dienst bestemd	3,212,316	2,195,900	2,195,900	2,984,598
1	Openbare orde en veiligheid	79,623	42,000	322,500	153,145
130	Rampenbestrijding	47,314	0	280,500	107,088
140	Overige beschermende maatregelen	32,309	42,000	42,000	46,057
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	2,088,699	2,590,300	2,679,300	1,833,781
200	Algemeen beheer DROB	0	0	0	0
210	Wegen, straten en pleinen	46,657	0	0	0
211	Verkeersmaatregelen te land	87,717	90,000	90,000	88,342
222	Verkeersmaatregelen te water	1,954,325	2,500,300	2,589,300	1,745,439
3	Economische zaken	797,071	949,000	1,154,700	653,439
300	Dienst economische zaken	68,550	52,000	52,000	78,451
310	Handel en industrie	722,242	887,000	1,092,700	567,823
341	Overige agrarische zaken, jacht en visserij	6,279	10,000	10,000	7,165
4	Onderwijs	7,828	6,900	6,900	8,262
400	Algemeen beheer onderwijs	0	0	0	0
410	Openbaar voorbereidend onderwijs	0	0	0	0
411	Bijzonder voorbereidend onderwijs	0	0	0	0
430	Openbaar buitengewoon onderwijs	0	0	0	0
460	Voortgezet onderwijs	0	0	0	0
461	Bijzondere scholengemeenschappen	0	0	0	0
480	Gemeenschap. uitg./inkom. onderwijs	7,828	6,900	6,900	8,262
482	Volwasseneneducatie	0	0	0	0
5	Cultuur en recreatie	92,384	2,100	242,600	61,829
510	Openbaar bibliotheekwerk	46,752	2,100	44,700	0
530	Sport	42,214	0	197,900	59,797
540	Kunst	0	0	0	0
541	Oudheidkunde / musea	2,028	0	0	0
560	Maatsch. leefbaarheid en openluchtrecre.	1,390	0	0	2,032
6	Sociale voorzieningen en maatschappelijk werk	2,134,355	1,532,100	4,838,000	3,394,138
600	Alg. beheer soc. voorz. en maatsch. dienstv.	75,511	0	180,300	173,660
610	Onderstandverlening	0	0	0	0
611	Werkgelegenheid	298,677	100,000	985,000	743,474
620	Maatschappelijke begeleiding en advies	0	0	0	0
630	Sociaal-cultureel werk / jeugd- en jong.werk	1,118,781	1,118,600	2,791,300	1,279,668
640	Bejaardenzorg	248,551	219,000	317,600	292,196
650	Kinderopvang	392,835	94,500	563,800	905,140
651	Dagopvang gehandicapten	0	0	0	0

Nr.	Hoofdfunctie / functie	Werkelijke baten van het dienstjaar 2015	Geraamde baten primitieve begroting 2016	Geraamde baten na wijsiging in dienstjaar 2016	Werkelijke baten van het dienstjaar 2016
7	Volksgezondheid	8,264,657	2,359,700	6,401,300	4,180,226
700	Algemeen beheer volksgezondheid	77,710	292,700	758,900	52,174
710	Preventieve en curatieve gezondheidszorg	6,829	26,000	53,500	3,041
720	Slachthuizen	5,083	7,500	7,500	6,501
721	Reiniging	1,243,373	1,167,000	1,167,000	1,297,761
722	Riolering en waterzuivering	962,941	0	2,845,600	1,990,912
723	Milieu en natuurbeheer	2,437,707	836,500	1,225,200	787,767
725	Overige openbare hygiëne	3,531,014	30,000	343,600	42,070
730	Overige volksgezondheid	0	0	0	0
8	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	238,097	280,000	280,000	241,478
810	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	0	0	0	0
822	Overige volkshuisvesting	238,097	280,000	280,000	241,478
9	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	39,589,710	35,699,840	39,231,120	38,537,612
910	Storting in reserves en voorzieningen	0	0	0	0
911	Geldleningen	0	0	0	0
913	Dividenden	0	500,000	500,000	682,192
920	Belastingen	9,531,435	8,384,000	8,384,000	8,628,898
921	Algemene uitkeringen	27,328,120	26,815,840	27,328,120	27,328,120
922	Algemene uitgaven / inkomsten	1,515,105	0	425,700	998,402
990	Saldi van kostenplaatsen	0	0	0	0
992	Saldo gewone dienst	1,215,050	0	2,593,300	900,000
	Totaal	57,872,316	46,540,202	59,300,102	53,357,892

3.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling 2016

1 Waarderingsgrondslagen

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische kosten, verminderd met afschrijvingen berekend volgens de lineaire methode, gebaseerd op de verwachte levens- of nuttigheidsduur, zoals geregeld in artikel 11 van de Eilandsverordening Financieel Beheer. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven. Naar verwachting duurzame waardeverminderingen worden in het boekjaar waarin deze verwachting zich openbaart in aanmerking genomen.

In erfpacht uitgegeven gronden worden niet gewaardeerd tenzij deze zijn aangekocht. Alsdan worden deze gewaardeerd op de uitgifteprijs van eerste uitgifte, echter ten hoogste op de aanschaffingsprijs.

Financiële vaste activa

De deelnemingen en langlopende vorderingen zijn gewaardeerd tegen de historische verkrijgingsprijs. Naar verwachting duurzame waardeverminderingen worden in het boekjaar waarin deze verwachting zich openbaart in aanmerking genomen.

Vorderingen

Vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde onder atrek van een voorziening voor verwachte oninbaarheid.

De belasting- en erfpachtvorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde. Wegens verwachte oninbaarheid worden deze vorderingen opgenomen voor het bedrag van de opgelegde aanslagen met betrekking tot het lopende boekjaar verminderd met de ontvangsten daarop. Openstaande vorderingen uit oudere jaren worden op nihil gewaardeerd, zowel wegens oninbaarheid als vanwege lopende bezwaarschriften.

Voorzieningen

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt opgenomen tegen de actueel berekende waarde.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij bij de desbetreffende post anders is vermeld.

2 Resultaatbepaling

De lasten zijn opgenomen volgens het toerekeningsbeginsel. Dit houdt in dat de lasten, ongeacht of zij al dan niet zijn betaald, worden toegerekend aan het jaar waarin de activiteiten hebben plaatsgevonden. Alle inkomsten betreffende de eilandelijke belastingen en heffingen worden zoveel als mogelijk opgenomen volgens het toerekeningsbeginsel.

Vrije uitkering

Bonaire ontvangt vanuit Nederland een vrije uitkering. Bonaire mag zelf bepalen waarvoor deze gelden worden aangewend, uiteraard binnen de goedgekeurde begroting. De vrije uitkering wordt toegerekend aan het jaar waarop de uitkering betrekking heeft.

Het saldo van de Gewone Dienst wordt als onverdeeld resultaat van het boekjaar gepresenteerd.

Alle bedragen in deze jaarrekening zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in dollars.

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2016

	2016	2015
	US\$	US\$
ACTIVA		
<u>Vaste activa</u>		
1 Materiële vaste activa	39,800,333	41,357,270
<p><i>De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen historische aanschafwaarde, verminderd met lineaire afschrijvingen. De eerste afschrijving van het actief vindt plaats in het jaar volgend op het jaar waarin de investering gereed is en in gebruik is genomen en vindt plaats over de boekwaarde per 1 januari van dat jaar. Het opnemen en waarderen van de vaste activa is conform de normeringen van de nieuwe financiële beheersverordening.</i></p>		
<p>Het verloop van de boekwaarden is als volgt:</p>		
<u>Gronden en terreinen</u>		
Boekwaarde 1 januari	932,813	932,813
Investering in het boekjaar	0	
Boekwaarde 31 december	<u>932,813</u>	<u>932,813</u>
<u>Woonruimten en bedrijfsgebouwen</u>		
Boekwaarde 1 januari	1,024,714	996,650
Investeringen in het boekjaar	0	179,071
Afschrijvingen in het boekjaar	-107,830	-151,007
Boekwaarde 31 december	<u>916,884</u>	<u>1,024,714</u>
<u>Huisvesting Scholen</u>		
Boekwaarde 1 januari	0	0
Investeringen in het boekjaar	6,443,995	0
Afschrijvingen in het boekjaar	-268,695	0
Boekwaarde 31 december	<u>6,175,300</u>	<u>0</u>
<u>Overige Duurzame Bedrijfsmiddelen</u>		
Boekwaarde 1 januari	242,290	194,702
Investeringen in het boekjaar	81,892	67,791
Afschrijvingen in het boekjaar	-29,216	-20,203
Boekwaarde 31 december	<u>294,966</u>	<u>242,290</u>
<u>Vervoermiddelen</u>		
Boekwaarde 1 januari	1,012,313	1,018,585
Investeringen in het boekjaar	0	112,070
Afschrijvingen in het boekjaar	-141,550	-118,342
Boekwaarde 31 december	<u>870,763</u>	<u>1,012,313</u>
<u>Automatiseringsmiddelen</u>		
Boekwaarde 1 januari	1,118,570	1,096,232
Investeringen in het boekjaar	328,976	353,738
Afschrijvingen in het boekjaar	-364,009	-331,400
Boekwaarde 31 december	<u>1,083,537</u>	<u>1,118,570</u>
<u>Sportaccommodaties</u>		
Boekwaarde 1 januari	3,862,181	3,575,185
Investeringen in het boekjaar	0	517,223
Afschrijvingen in het boekjaar	-291,555	-230,227
Boekwaarde 31 december	<u>3,570,626</u>	<u>3,862,181</u>

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2016

	2016	2015
	US\$	US\$
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>		
Boekwaarde 1 januari	14,064,389	12,564,891
Investerings in het boekjaar	0	2,312,423
Afschrijvingen in het boekjaar	-764,950	-812,925
Boekwaarde 31 december	<u>13,299,439</u>	<u>14,064,389</u>
<u>Activa in bestelling</u>		
Boekwaarde 1 januari	19,100,000	19,100,000
Investerings in het boekjaar	-6,443,995	0
Afschrijvingen in het boekjaar	0	0
Boekwaarde 31 december	<u>12,656,005</u>	<u>19,100,000</u>

De activa in bestelling betreffen investeringen welke volgens het "Onderwijshuisvestingsplan 2012-2017" gedurende de periode 2012 tot en met 2017 zullen worden gepleegd. In het jaar van oplevering van te onderscheiden deelprojecten zullen de hiermee gepaard gaande investeringen worden overgeboekt naar de betreffende activa-rekening. De investeringen gepleegd tot en met 31 december 2016 van de opgeleverde projecten zijn US\$ 19,331,986 conform opgave van de Rijksgebouwendienst. OLB draagt 1/3 deel van de investeringen en dit gedeelte (US\$ 6,443,995) is geherclassificeerd naar de post Huisvesting Scholen.

3 Financiële vaste activa	6,760,336	6,760,336
Deelnemingen	6,251,397	6,251,397
Leningen aan deelnemingen	508,939	508,939
Totaal	<u>6,760,336</u>	<u>6,760,336</u>
<u>Deelnemingen</u>		
Bonaire Holding Maatschappij N.V., aandeel 100%	3,486,034	3,486,034
WEB N.V., aandeel 100%	1,675,978	1,675,978
Oil Trading Bonaire N.V., aandeel 100%	251,397	251,397
Ontwikkelingsbank Nederlandse Antillen	837,988	837,988
Bonaire International Airport, aandeel 100% - geheel voorzien	0	0
Totaal	<u>6,251,397</u>	<u>6,251,397</u>

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2016

	2016	2015
	US\$	US\$
<i>De deelneming in Bonaire Holding Maatschappij N.V. is als volgt te specificeren:</i>		
Oorspronkelijk aandelenkapitaal	27,933	27,933
<i>In 1996 en 1997 zijn de volgende aandelenkapitalen voor ANG 1 overgedragen aan Bonaire Holding Maatschappij N.V. Per 30 juni 1999 werd alsnog de omwisseling van de aandelen gewijzigd in de verhouding 1 : 1</i>		
- omwisseling aandelen Bonaire Overheidsgebouwen N.V.	2,681,564	2,681,564
- omwisseling aandelen TCB N.V.	22,346	22,346
<i>Per 30 juni 1999 zijn eveneens de volgende aandelen omgewisseld tegen aandelen van Bonaire Holding Maatschappij N.V. in de verhouding 1 : 1</i>		
- omwisseling aandelen Telbo N.V.	418,994	418,994
- omwisseling aandelen Selibon N.V.	335,196	335,196
Totaal	<u>3,486,033</u>	<u>3,486,033</u>
Leningen aan deelnemingen		
Bonaire Holding Maatschappij N.V.	508,939	508,939
Bonaire International Airport N.V.	0	0
	<u>508,939</u>	<u>508,939</u>

Bonaire International Airport N.V.

Bij de oprichting van de vennootschap vanuit de Luchthavendienst is een renteloze lening ingebracht voor een bedrag van usd 2.991.260 (ANG 5.355.000) evenals meerjarenplanfondsen voor een bedrag van usd 5.364.904 (ANG 9.603.173). Aangezien de terugbetalingscapaciteit reeds enige tijd ontbreekt bij BIA door negatieve resultaten en lopende investeringsverplichtingen op korte en middellange termijn. die niet of nauwelijks tot hogere opbrengsten zullen leiden, is de schuld aan BIA aan het openbaar lichaam Bonaire op nihil gewaardeerd. Gezien de negatieve resultaten en de verwachting dat deze resultaten op korte en middenlange termijn niet significant zullen verbeteren is ook de deelneming in BIA op nihil gewaardeerd.

vlottende activa

5 Voorraden	<u>124,114</u>	<u>99,453</u>
Voorraden interne dienst	<u>124,114</u>	<u>99,453</u>
<i>Betreft de voorraad verbruiksartikelen welke per balansdatum zijn geïnventariseerd.</i>		
7 Vorderingen	<u>7,090,597</u>	<u>8,283,457</u>
Debiteuren	6,065,731	6,063,097
Overige vorderingen	1,024,866	2,220,360
Totaal	<u>7,090,597</u>	<u>8,283,457</u>

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2016

	2016	2015
	US\$	US\$
<i>Debiteuren</i>		
Debiteuren algemeen	2,537,850	2,999,926
Voorziening debiteuren algemeen	-1,600,000	-1,600,000
Debiteuren m.b.t. belastingen	5,127,881	4,663,171
Totaal	<u>6,065,731</u>	<u>6,063,097</u>

De (belasting)vorderingen voor grondbelasting en erfpacht zijn wegens verwachte oninbaarheid opgenomen voor een bedrag van de opgelegde aanslagen met betrekking tot boekjaren 2013 tot en met 2016 verminderd met de ontvangsten daarop. Openstaande vorderingen uit oudere jaren worden op nihil gewaardeerd, zowel wegens oninbaarheid als vanwege lopende bezwaarschriften.

Overige vorderingen

Fundashon Finansiamentu di Estudio di Bonaire (FINEB)	0	750,000
Nog te ontvangen bedragen BCN	918,075	1,249,518
Overige vorderingen	106,791	220,842
Totaal	<u>1,024,866</u>	<u>2,220,360</u>

Fundashon Finansiamentu di Estudio di Bonaire (FINEB)

Per 10 oktober 2010 is de verantwoordelijkheid voor de studiefinanciering van de studenten van Bonaire overgenomen door het Rijk. Conform een daartoe strekkende overeenkomst tussen het ministerie van OCW, FINEB en het Openbaar Lichaam Bonaire in maart 2013 heeft het ministerie van OCW de vorderingen op de studenten van FINEB overgenomen en is de incasso begonnen ten behoeve van het openbaar lichaam Bonaire. In April 2014 heeft het openbaar lichaam Bonaire een betaling van US\$ 1 miljoen van FINEB ontvangen. FINEB heeft na de overdracht van de leningenportefeuille geen schuld meer aan het OLB; ultimo 2015 is besloten de restant vordering ad US\$ 1,940,418 af te boeken, rekening houdende met het feit dat het openbaar lichaam Bonaire US\$ 750,000 als ultieme beneficiaire van de Stichting zal ontvangen bij liquidatie. In 2016 heeft het OLB een betaling van US\$ 964,905 ontvangen van FINEB ter aflossing van de lening van US\$ 750,000 en overdracht van de liquide middelen in de Stichting. Het verschil van US\$ 214,905 is als Bijzondere Baten verwerkt in de jaarrekening; In 2016 is een bedrag van US\$ 425,629 ontvangen als afrekening van geïncasseerde studieleningen gedurende 2015. De Stichting zal gedurende 2017 worden opgeheven.

Nog te ontvangen bedragen

Betreft nog te ontvangen afrekeningen 2016 van Belastingdienst Caribisch Nederland ultimo boekjaar.

Overige vorderingen

Betreft hoofdzakelijk gemaakte kosten m.b.t. jeugd vaccinaties die teruggevorderd moeten worden.

9 Liquide middelen	12,029,165	8,918,431
Kas Bevolking	1,976	1,976
Maduro & Curiëls Bank Bonaire N.V.	999,970	399,970
Maduro & Curiëls Bank Bonaire N.V.	-30	-30
Maduro & Curiëls Bank N.V. - CFT	10,796,647	7,610,537
Maduro & Curiëls Bank Bonaire N.V. Verkiezingen	855	855
ABN-AMRO Bank N.V. Nederland (Gev. Min. in Den Haag)	0	1,016
Depot College Financieel Toezicht	6,211	902,390
Kruisposten	223,535	1,716
Totaal	<u>12,029,165</u>	<u>8,918,431</u>

** Het saldo van liquide middelen is inclusief een bedrag van US\$ 7,104,524, geormerkte middelen die niet vrij besteedbaar zijn door het Openbaar Lichaam Bonaire*

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2016

	2016	2015
	US\$	US\$
PASSIVA		
<u>Vaste passiva</u>		
2 Eigen vermogen	<u>28,065,564</u>	<u>26,725,504</u>
Algemene reserve	25,480,403	23,087,904
Bestemmingsreserves	342,059	95,101
Rekeningresultaat	<u>2,243,102</u>	<u>3,542,499</u>
	28,065,564	26,725,504
<u>Algemene reserve</u>		
Het verloop van deze post is als volgt:		
Saldo per 1 januari	23,087,904	16,235,568
Naar rekeningresultaat	-1,150,000	-1,215,050
Bij: rekeningresultaat voorgaand boekjaar	<u>3,542,499</u>	<u>8,067,386</u>
Saldo 31 december	<u>25,480,403</u>	<u>23,087,904</u>
<u>Bestemmingsreserves</u>		
Beginsaldo boekjaar	95,101	95,101
Huisvestingskosten i.v.m. verbouwing afdeling financiën/ICT	246,958	0
	<u>342,059</u>	<u>95,101</u>
<i>In 2016 is US\$ 250,000 toegevoegd aan de reserve ter financiering van de verbouwing van de huisvesting van Afdeling Financiën en ICT. Gedurende 2016 is US\$ 3,042 besteed aan voorbereidende werkzaamheden.</i>		
4 Voorzieningen	<u>1,377,218</u>	<u>1,448,748</u>
Pensioenen gezagdragers	1,377,218	1,448,748
Totaal	<u>1,377,218</u>	<u>1,448,748</u>

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2016

	2016	2015
	US\$	US\$
6 Vaste schulden	13,550,284	14,729,878
<u>Vaste schulden met een looptijd langer dan twee jaar aan andere publiekrechtelijke lichamen</u>		
Lening onderwijshuisvestingsplan	13,068,422	14,073,685
Te restitueren doelsaldo	0	188,993
	<u>13,068,422</u>	<u>14,262,678</u>

Lening Onderwijshuisvestingsplan

Op grond van een tussen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het openbaar lichaam Bonaire gesloten convenant 'Onderwijshuisvestingsplan Bonaire 2012-2017' inzake de verbetering van de huisvesting van diverse onderwijsinstellingen op Bonaire, heeft het openbaar lichaam Bonaire een renteloze lening van genoemd ministerie ontvangen ten bedrage van \$19.100.000. Deze lening wordt in 19 termijnen van usd 1.005.263 worden afgelost, voor het eerst over 2013, middels jaarlijkse verrekening van de aflossing met de door het openbaar lichaam te ontvangen vrije uitkering. Het kortlopende gedeelte van de aflossingsverplichting (aflossing over de jaren 2017 en 2018) is onder de schulden op korte termijn op de balans opgenomen.

Te restitueren doelsaldo

Deze post betreft de restitutie van de in het verleden van Nederland ontvangen doelsaldo in verband met het voorkomen van roodstanden vanwege de invoering van het Geïntegreerd Middelen Beheer onder aftrek van de niet benutte ruimte van de tekortenreeks 2008-2010. De totale schuld ten bedrage van usd 994,965 zal in 5 (vijf) jaarlijkse termijnen, voor het eerst in 2014, middels verrekening met de vrije uitkering worden vereffend. Het kortlopend gedeelte van de aflossingsverplichting (aflossing over de jaren 2015 en 2016) zijn onder de schulden op korte termijn op de balans opgenomen.

Schulden aan het voormalige Land, de Nederlandse Antillen

De schulden opgenomen onder de hoofden 'Cashflow Land' en de 'Diverse schulden Land' vormen onderdeel van de boedelscheiding van het voormalige Land, de Nederlandse Antillen. Op basis van artikel 13 van het Overgangsakkoord van 12 maart 2007 zouden deze schulden in het kader van de schuldsanering van het Land en de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen door Nederland worden overgenomen. Deze schuldsanering heeft nog niet formeel plaatsgevonden. Alhoewel formele afwikkeling van de scheiding per balansdatum nog niet heeft plaatsgevonden, is de verwachting volgens de wet, dat deze schulden door Nederland zullen worden overgenomen en formeel worden kwijtgescholden. Vooruitlopend op de formele besluitvorming zijn deze schulden op de balans per 31 december 2013 op nihil gewaardeerd. Rekening houdend met gelijktijdige afwikkeling van o.m. vorderingen Omzetbelasting en schulden wegens levering van aandelen WEB bedraagt de sanering een bedrag van usd 8.947.480.

6 Overige vaste schulden

Ontvangen waarborgsommen	<u>481,862</u>	<u>467,200</u>
--------------------------	----------------	----------------

Betreft ontvangen waarborgsommen van houders van erfpacht gronden.

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2016

	2016	2015
	US\$	US\$
8 Schulden op korte termijn	22,811,479	22,514,817
<u>Schulden met een looptijd korter dan twee jaar aan andere publiekrechtelijke lichamen</u>		
Kortlopend deel lening onderwijshuisvestingsplan	2,010,526	2,010,526
Kortlopend deel te restitueren doelsaldo	377,986	377,986
Algemeen Pensioenfonds Nederlandse Antillen (APNA)	-208,653	-208,653
APNA werkliedenpensioen	3,168,348	3,168,348
APNA VUT-uitkering	-66,400	-66,400
Nederland inzake voorschot Pensioenfonds Caribisch Nederland	317,663	317,663
Schuld aan solidariteitsfonds	1,711,271	1,711,271
Totaal	<u>7,310,741</u>	<u>7,310,741</u>

APNA Werkliedenpensioen

In 2011 heeft het openbaar lichaam Bonaire van APNA de definitieve eindafrekening ontvangen over 2010. In de jaarrekening 2011 is aangesloten op de eindafrekening van APNA. In 2011 heeft het openbaar lichaam Bonaire ook van APNA een opgave ontvangen van de (voorlopige) afrekeningen van het werkliedenpensioenfonds tot en met 2010. Er worden momenteel besprekingen gevoerd tussen de Ministerie van Binnenlandse Zaken en het Openbaar Lichaam Bonaire terzake de afwikkeling van deze post uiterlijk september 2017.

Nederland inzake voorschot Pensioenfonds Caribisch Nederland

Bij de overdracht van de pensioenen van APNA naar Pensioenfonds Caribisch Nederland (PCN) heeft APNA een bedrag ingehouden bij de boedelscheiding wegens nog uitstaande betalingsachterstanden van Bonaire. Aangezien PCN niet kon wachten op de uitbetaling van deze gelden heeft Nederland besloten dit bedrag voor te schieten voor het openbaar lichaam Bonaire, het gaat hierbij om een bedrag van usd 317.663. Er zal nog een beslissing worden genomen over de vordering die Nederland nu heeft op het Openbaar Lichaam Bonaire.

Schuld aan Solidariteitsfonds

De uitkeringen die door het voormalig Eilandgebied Bonaire werden ontvangen vanuit het solidariteitsfonds zijn in de jaarrekeningen voor 2011 altijd verantwoord op kasbasis. Uit de jaarstukken van het solidariteitsfonds is gebleken dat er een hoger bedrag aan voorschotten is overgemaakt dan waar het voormalig Eilandgebied Bonaire recht op had. Deze schuld ten bedrage van usd 1,711,271 is opgenomen op de balans.

Overige kortlopende schulden

Crediteuren algemeen	2,041,627	2,354,986
Verplichtingen uit vaststellingsovereenkomst OLB - Plaza	941,000	1,227,000
Vooruitbetaalde bedragen	16,667	-23,333
FUWA pensioenvoorziening	3,300,000	1,500,000
Reservering vakantiegelden	528,500	416,000
Rekening-courant Bonaire Holding Mij	428,765	428,765
Pensioenfonds Caribisch Nederland	1,056,149	537,676
Rekening-courant Oil Trading Bonaire NV	0	682,192
Overige	83,506	31,067
Totaal	<u>8,396,214</u>	<u>7,154,353</u>

FUWA pensioenvoorziening

Conform een voorlopige opgave van de actuaaris is een voorziening van US\$ 3,300,000 nodig om te kunnen voldoen aan de verplichtingen voortvloeiende uit de functiewaarderingsproces welke betrekking heeft op de periode 2005 - 2009. Dit proces is nog niet afgerond.

Rekening-courant Oil Trading Bonaire N.V.

De schuld aan Oil Trading Bonaire N.V. (deelneming) is middels een interim dividend uitkering gedurende 2016 verrekend.

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2016

	2016	2015
	US\$	US\$
Overlopende passiva		
Nog te besteden doeluitkeringen (zie staat bijzondere uitkeringen)	7,104,524	8,049,723

Niet uit de balans blijvende verplichtingen 2016

Onderstaand een aantal rechtszaken waarbij voor het openbaar lichaam aanmerkelijke financiële risico's verbonden zijn mocht het openbaar lichaam in het ongelijk gesteld worden. Behalve lopende procedures zijn er tevens kwesties vermeld die thans (nog) geen onderwerp zijn van een juridische procedure doch die hier wellicht wel aanleiding toe kunnen geven.

Civiele procedures;

Bonaire Boating company vs. OLB en Plaza

Bonaire Boating Co. heeft het Gerecht verzocht "voor recht te verklaren" dat zowel Plaza Resort als het OLB onrechtmatig hebben gehandeld in de zin dat zij niet hebben meegewerkt aan het in beheer geven van de jachthaven van Plaza Resort aan Bonaire Boating Co. De te vergoeden/ geleden schade zal bij een schadestaat procedure dienen te worden opgemaakt. Deze procedure staat thans op de zgn. "Parkeerrol" onduidelijk is of de wederpartij deze zaak wil voortzetten.

Digital Cinema Services BV vs. OLB

Digital Cinema Services BV heeft het Gerecht verzocht voor recht te verklaren dat het OLB onrechtmatig heeft gehandeld dan wel wanprestatie zou hebben geleverd door hen welliswaar de nodige vergunningen te verlenen, doch dat dit is het ruimtelijk ontwikkelingsplan zou zijn geschied. Hierdoor zou de bouw door hen vertraging hebben opgelopen en hun bedrijfsvoering worden geschaad. Indien het Gerecht Digital Cinema Services in het gelijk stelt dient er door middel van een schadestaat procedure de geleden schade te worden vastgesteld.

V.V.E. Jacob Apartments versus Openbaar Lichaam Bonaire

Jacobs Apartments heeft een verzoekschrift ingediend wegens het uitblijven van handhaving op een verzoek van hen. Het verzoek betreft een overtreding van de bouwvergunning waarin was opgenomen dat de vergunninghouder extra parkeerplaatsen zou aanleggen. Inmiddels zijn er extra parkeerplaatsen aangelegd in nabije omgeving van het kantoren complex. De procedure is thans op de parkeerrol geplaatst in afwachting van een beslissing van Jacobs Apartments of zij wenst voort te procederen of niet. Onduidelijk is of hier sprake is van een financieel risico indien het OLB alsnog moet handhaven.

Kenepa versus Openbaar Lichaam Bonaire

Jaren geleden heeft het OLB een perceel in erfpacht uitgegeven, waaraan de erfpachter hierop een huis heeft gebouwd. Enige tijd later bleek dat de grond in eigendom toebehoort aan een ander dan het OLB. De eigenaren wensen thans dat de grond onbebouwd en onbezwaard in hun bezit komt. Een aanbod tot grondruil is door hen afgewezen. Om aan hun wens te voldoen, verlangt degene die het gebouwde gekocht heeft financieel te worden gecompenseerd. De hiermee gemoeide kosten bedragen zo'n USD 200.000,=. Nadat het OLB inmiddels te kennen had gegeven aan de eigenaren niet vrijwillig aan het verzoek te kunnen voldoen, hebben zij alsnog een procedure aangespannen. In deze procedure is getracht te komen tot een vergelijk, doch de wederpartij heeft te kennen gegeven te blijven bij haar vordering tot ontruiming van het perceel.

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2016

2016

2015

US\$

US\$

Statie vs Openbaar Lichaam Bonaire

Eiser verzoekt het Gerecht voor recht te verklaren dat het OLB onrechtmatig handelt door te ontkennen dat hij in het verleden fulltime werkzaam was ipv partime. In eerste aanleg is eiser in het ongelijk gesteld, waarna hij in hoger beroep is gegaan. Indien het OLB in hoger beroep in het ongelijk wordt gesteld dient aan betrokkene met terugwerkende kracht een hogere uitkering onderstanduitkering bij wijze van pensioen te worden toegekend.

Kragt Boer Management versus Openbaar Lichaam Bonaire

Verzoekster stelt schade te hebben geleden omdat het OLB naar haar mening ten onrechte Motorrijtuigenbelasting int voor de scooters die haar bedrijf verhuurt. Het OLB stelt dat deze kwestie door de belastingrechter dient te worden afgehandeld. Tevens stelt het OLB dat voor zover de civiele rechter wel bevoegd is het verzoek ongegrond is omdat wel MRB verschuldigd is. Het risico in deze zaak is moeilijk aan te geven.

WARBES zaken;

Bewoners van Hamlet vs. Openbaar Lichaam Bonaire

Bewoners van Hamlet hebben bezwaar en beroep aangetekend tegen diverse besluiten van het OLB inzake de ver/herbouw plannen van het pand Hamlet 10A. Het Gerecht heeft enkele besluiten vernietigd dan wel bevolen deze besluiten opnieuw te nemen, dan wel over te gaan tot handhaving, dit wil zeggen tot afbraak van hetgeen gebouwd is. Inmiddels heeft het OLB diverse besluiten opnieuw genomen en heeft zij een nieuwe bouwvergunning verstrekt. Ook tegen deze nieuwe bouwvergunning hebben de buurtbewoners zich verzet en nieuwe procedures aangespannen. De derde belanghebbende heeft eveneens beroep aangetekend tegen deze nieuwe bouwvergunning. Het risico bestaat dat indien het OLB alsnog in het ongelijk wordt gesteld zij de kosten van afbraak zal dienen te dragen. De aanvrager heeft inmiddels aangekondigd eveneens schadevergoeding te zullen eisen, daar hij het niet eens is met de gang van zaken en stelt schade te hebben geleden.

Belastingrechter

Economy Car Rental versus Openbaar Lichaam Bonaire

Verzoeker is het niet eens met de haar opgelegde belastingaanslagen inzake Autoverhuurbelasting. In eerste instantie is verzoeker voor een deel in het gelijkgesteld. Voor zover het OLB in het ongelijk is gesteld, heeft zij hoger beroep aangetekend. Het financieel risico is beperkt daar de aard van de vordering niet meebrengt dat andere belastingplichtingen hier een beroep op kunnen doen.

3.5 Toelichting op de balans per 31 december 2016

2016

2015

US\$

US\$

STCB e.a. vs. OLB

STCB en anderen verzetten zich tegen de uitbreidingsplannen van Karel's Pier. Er zijn diverse procedures gevoerd. Er dient (opnieuw) een natuurvergunning te worden verstrekt en het ruimtelijk ontwikkelingsplan dient (opnieuw) te worden aangepast. Verwacht wordt dat tegen de opnieuw te nemen beschikkingen procedures aangespannen zullen worden. Er is door alle betrokkenen ingestemd om via mediation deze kwestie op te lossen. Niet duidelijk is wat de financiële risico's zijn voor het OLB indien de opnieuw te nemen besluiten worden vernietigd en het project verdere vertraging oploopt.

VVE Bridanda aptts. & VVE Bon Bida aptts. vs. OLB

Er zijn diverse beroeps en bezwaarschrift procedures aangespannen tegen de vestiging van een openlucht bioscoop te Hato. Bezwaarden stellen schade te lijden als gevolg van de verlening van diverse vergunningen die onder andere in strijd zouden zijn met het ruimtelijk ontwikkelingsplan. Momenteel is een wijziging van het ruimtelijk ontwikkelingsplan in voorbereiding. Er bestaat een risico dat door bezwaarden verzocht wordt om in aanmerking te komen voor vergoeding van mogelijk door hen geleden "planschade.

Kwesties die thans geen onderwerp zijn van een juridische procedure;

Vordering Jalan Investments N.V. vs. OLB;

Om tot een vergelijk te komen tussen het OLB en Jalan Investments N.V. hebben er gesprekken plaatsgevonden met Jalan. Jalan stelt zich op het standpunt dat zij gecompenseerd wensen te worden. Indien niet voldaan wordt aan hen verzoek, maken zij aanspraak op een volgens hen verbeurde dwangsom. ad 2 miljoen USD. Het OLB stelt zich op het standpunt dat er geen sprake is van een dwangsom. Indien niet voldaan wordt aan de wensen tot compensatie van Jalan hebben ze aangezegd een eerder geroyeerde procedure tot schadevergoeding opnieuw aanhangig zullen maken dan wel alsnog over te gaan tot inning van de dwangsom.

3.6 Toelichting op de rekening van Baten en Lasten 2016

Vergelijkende cijfers 2015

Voor de presentatie van de jaarrekening 2015 zijn de vergelijkende cijfers van boekjaar 2015 in rubriek 922 geherclassificeerd, zowel aan de Baten en Lasten kant. In jaarrekening 2015 zijn de mutaties in de Bijzondere Uitkeringen zowel in de Baten en Lasten opgenomen in de rubriek 922, waardoor de Totale Baten en Lasten een hogere waarde aangeven dan de Baten en Lasten van de realisatie. Bijzondere Uitkeringen hebben geen invloed op het resultaat van het boekjaar.

Realisatie versus begroting

In dit onderdeel worden de verschillen in realisatie t.o.v. de begroting van > US 100,000 functie toegelicht.

		Begroot	Realisatie
001	Bestuursorganen		
	Lasten	2,134,749	1,836,743
	Baten	51,082	117,009

Het project Uitzenden van Eilandsraadvergaderingen via de televisie is door verschillende factoren niet afgerond.

		Begroot	Realisatie
002	Bestuursapparaat		
	Lasten	13,157,573	11,784,250
	Baten	1,217,500	728,732

Het in de gelegenheid stellen om alle leidinggevenden een week stage te gaan lopen in Nederland is niet doorgegaan, als ook de georganiseerde teambuilding sessies. Daarnaast zijn een aantal kritieke vacatures zoals Hoofd Financien, Kabinet chef, Adjunct Eilandsecretaris zijn nog niet ingevuld met als gevolg minder uitgaven aan salariskosten, werving- en selectiekosten en uit-en terugzending. In 2016 zijn diverse externe bureaus ingeschakeld om te adviseren omtrent de verschillende zorggebieden van financieel beheer. De implementatie wordt in 2017 opgestart.

		Begroot	Realisatie
003	Burgerzaken		
	Lasten	1,136,839	899,941
	Baten	679,200	463,643

In het 4de kwartaal is een bedrag \$ 159.800 gestort in verband met de bijzondere uitkering Digitalisering akten Burgerzaken. De werkelijke lasten en baten van de bijzondere uitkeringen Verbetering Kwaliteit PIVA en Digitalisering akten Burgerzaken bij functie 003 zijn minder dan geraamd.

3.6 Toelichting op de rekening van Baten en Lasten 2016

		Begroot	Realisatie
020	Bestuursapparaat		
	Lasten	1,322,968	1,080,967
	Baten	2,195,900	2,984,598

De raming van de kosten voor notaris-, en metingskosten is hoger dan de realisatie. De geplande activiteiten zoals realiseren van nieuwe verkavelingplannen zijn nog niet uitgevoerd. Deze bevinden zich nog in een voorbereidingsfase. De erfpachtnotas 2016 zijn in juni verstuurd. In overleg met de externe accountant wordt het factuurstelsel aangehouden om de baten op basis van de verzonden aanslagen en verminderingen te verantwoorden. De ontvangen betalingen worden via de balans verantwoord.

		Begroot	Realisatie
222	Verkeersmaatregelen te water		
	Lasten	1,538,024	1,417,892
	Baten	2,589,300	1,745,439

De afdeling Haven & Loodswezen kampt met een structureel tekort aan loodsen en een havenmeester. Eind november 2016 is een nieuwe havenmeester in dienst getreden. Deze leemte wordt mede veroorzaakt door vacatures die moeilijk in te vullen zijn en een structurele ziektemeldingspatroon van de aanwezige volwaardige loods. Door capaciteitsgebrek zijn de facturen niet tijdig verstuurd. Inmiddels is een kracht bij de afdeling ingehuurd om een inhaalslag te maken in het controleren, corrigeren en versturen van de facturen betreffende lig-, loods- en meergeld. De kracht houdt zich voornamelijk bezig met het debiteurenbeheer om de betaalachterstand van de agentschappen aan te pakken.

		Begroot	Realisatie
310	Handel en industrie		
	Lasten	965,111	519,664
	Baten	1,092,700	567,823

In 2016 is minder uitgegeven dan de ramingen aan de projecten behorende bij de Bijzondere Uitkering Economische Ontwikkeling Bonaire (EOB). De extra geraamde inkomsten in verband met het verhuren van dokterskliniekpanden te Noort Salinja, Rincon, Tera Cora en Entrejol en pand te kaya Industria zijn

3.6 Toelichting op de rekening van Baten en Lasten 2016

		Begroot	Realisatie
341	Overige agrarische zaken, jacht en visserij		
	Lasten	974,280	860,696
	Baten	10,000	7,165

In 2016 is minder uitgegeven dan de geraamde infrastructurele werkzaamheden zoals onderhoud dammen.

		Begroot	Realisatie
480	Overig onderwijs		
	Lasten	962,140	1,241,647
	Baten		

De investeringen gemoeid met de opgeleverde projecten in de Schoolhuivering zijn in 2016 geactiveerd; de afschrijvingen op deze investeringen waren niet begroot.

		Begroot	Realisatie
530	Sport		
	Lasten	2,109,631	1,996,007
	Baten	197,900	59,797

Er is minder uitgegeven aan de Bijzondere Uitkering Buurtsport coaches dan gereserveerd.

		Begroot	Realisatie
560	Maatschappelijke leefbaarheid en openlucht recreatie		
	Lasten	2,311,978	2,135,041
	Baten	0	2,032

In 2016 is minder uitgegeven aan de cruise incentives dan geraamd.

		Begroot	Realisatie
600	Alg. beheer soc. voorz en maatsch. dienstverlening		
	Lasten	1,538,572	1,303,220
	Baten	180,300	173,660

Aan de Bijzondere Uitkeringen in functie 600 is minder uitgegeven dan geraamd. Daarnaast zijn een aantal kritieke vacatures bij MOA niet ingevuld.

3.6 Toelichting op de rekening van Baten en Lasten 2016

		Begroot	Realisatie
611	Werkgelegenheid		
	Lasten	985,000	743,474
	Baten	985,000	743,474

In 2016 is minder uitgegeven aan de bijzondere uitkering Woningverbetering Particulieren dan geraamd.

		Begroot	Realisatie
630	Sociaal-cultureel werk / jeugd- en jong werk		
	Lasten	4,789,942	3,353,280
	Baten	2,791,300	1,279,668

Aan de bijzondere uitkeringen Integrale wijkaanpak 4, Plan van aanpak kinderrechten Bonaire en Begeleiding Risicogroepen zijn minder uitgegeven dan geraamd.

		Begroot	Realisatie
650	Kinderopvang		
	Lasten	931,300	1,022,640
	Baten	563,800	905,140

Aan het eind van het jaar zijn extra middelen ontvangen voor de Bijzondere Uitkering Extra impuls Kinderopvang . De uitvoering hiervan zal in 2017 plaatsvinden.

		Begroot	Realisatie
700	Algemeen beheer volksgezondheid		
	Lasten	1,645,460	975,539
	Baten	758,900	52,174

De geplande uitgaven voor deskundigheidsbevordering in het buitenland, het organiseren van een conferentie jeugdgezondheidszorg, publieke gezondheidspreventie en info krant gezondheidszorg zijn minimaal uitgevoerd.

3.6 Toelichting op de rekening van Baten en Lasten 2016

		Begroot	Realisatie
710	Algemeen beheer volksgezondheid		
	Lasten	324,400	207,765
	Baten	53,500	3,041

De geplande projecten c.q. activiteiten in het kader van gezondheidbevordering en ziektepreventie zijn door samenloop van factoren wo. mankracht niet uitgevoerd.

		Begroot	Realisatie
722	Riolering en waterzuivering		
	Lasten	2,845,600	1,990,912
	Baten	2,845,600	1,990,912

De afrekening met betrekking tot de bijdrage rioolwaterzuivering moet nog plaatsvinden.

		Begroot	Realisatie
723	Milieu en natuurbeheer		
	Lasten	1,299,507	858,426
	Baten	1,225,200	787,767

Diverse projecten hebben een vertraging opgelopen met betrekking tot de rapportages. Gedurende het derde kwartaal zijn enkele tranches uitbetaald. De stortingen van diverse projecten zijn pas in november ontvangen. De betalingen met betrekking tot het 4de kwartaal zijn in de maand januari 2017 gedaan.

		Begroot	Realisatie
725	Overige openbare Hygiëne		
	Lasten	903,093	563,366
	Baten	343,600	42,070

De betalingen van 2016 m.b.t. de Bijzondere uitkering Drinkwater zuou pas aan het eind van het dienstjaar geschieden. Eindafrekening zal plaatsvinden in 2017.

3.6 Toelichting op de rekening van Baten en Lasten 2016

		Begroot	Realisatie
922	Overige openbare Hygiëne		
	Lasten	3,744,276	3,812,019
	Baten	425,700	998,402

DIVERSE BATEN EN LASTEN (hoofdfunctie 922 Algemene Uitgaven/Inkomsten)

Verschillende eenmalige of incidentele posten hebben het resultaat van het boekjaar beïnvloed. De meest belangrijke van de posten betreffen:

Baten

Overschot afrekening liquiditeit FINEB	214,905
Creditnota Electra en Water Waterzuiverings installatie periode 2013 - 2015	280,468
Mutatie voorraden centrale magazijn	24,661
Overige	52,739
	572,773

Lasten

FUWA aanvullende voorziening pensioen reservering	1,800,000
Reservering vakantiegeld verhoging reservering	112,500
Koers- en bank verschillen	64,158
Opschoning debiteuren	17,101
Eindafrekening Sedrebo	15,578
Diversen	45,004
	2,054,341